

Miejsce upamiętniające Cud nad Wisłą – Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 w Radzyminie

15 sierpnia 2023 roku obchodzona była 103. rocznica Bitwy Warszawskiej, zwyczajowo nazywanej Cudem nad Wisłą. Muzeum Niepodległości od lat krzewi pamięć o bohaterach przywołanej w tytule wstępu decydującej bitwy wojny polsko-bolszewickiej, poprzez różnego rodzaju wydarzenia kulturalno-edukacyjne oraz naukowe. 15 sierpnia 2023 roku, podczas „Pikniku historycznego i wojskowego w Radzyminie”, burmistrz Radzymina Krzysztof Chaciński uroczystie przekazał dr. Tadeuszowi Skoczkwowi dyrektorowi Muzeum Niepodległości w Warszawie, klucze do nowo powstałego oddziału Muzeum Niepodległości – Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920. Ten projekt został zrealizowany ze środków Urzędu Miasta i Gminy Radzymin oraz Urzędu Marszałkowskiego Województwa Mazowieckiego. Placówka usytuowana jest w Domu Pielgrzyma przy ul. Jana Pawła II naprzeciwko Cmentarza Bohaterów Bitwy Warszawskiej 1920 roku. W nowym oddziale prezentowane będą dwa moduły wystawowe. Ekspozycja w pierwszym związana będzie z przebiegiem oraz znaczeniem Bitwy Warszawskiej dla Polski i Europy. Drugi moduł pozwoli zwiedzającym na poznanie genezy omawianego konfliktu, przebiegu wyprawy kijowskiej wiosną 1920 roku, ówczesnej sytuacji politycznej, a także międzynarodowego tła zmagających wojny polsko-bolszewickiej. Na ekspozycji stałej Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 w Radzyminie zaprezentowane zostaną plakaty, afisze, odezwy, zarządzenia, dokumenty życia społecznego, medale, odznaki, a także malarstwo związane z tym okresem.

W niniejszym numerze „Niepodległość i Pamięć” niektórzy autorzy prezentują swoje rozważania dotyczące otwarcia nowego oddziału Muzeum Niepodległości w Warszawie – Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 w Radzyminie. W dziale *Źródła. Relacje. Wspomnienia*, Maciej Jakubowski, kurator Galerii Brama Bielańska, przedstawi

wystawę „Radzymin 1920 – w obronie Odrodzonej”. Grzegorz Kuba w tekście *Radzymin w 1920 roku na wystawach w Muzeum Niepodległości*, omawia realizację wystaw poświęconych malarstwu historycznemu z okresu Bitwy Warszawskiej.

W części *Artykuły* Autorzy przedstawiają swoje rozważania dotyczące granic w nauce, relacjonują badania archeologiczne związane z odkryciem monet krzyżackich w Jadowie, omawiają drugi pogrzeb polskiego noblisty w dziedzinie literatury Henryka Sienkiewicza, a także kwestię pomnika Adama Mickiewicza na krakowskim Rynku. Umożliwiają czytelnikom zgłębienie wiedzy na temat postaci Henryka Jerzego Szcześniewskiego, Stanisława Thugutta, o. Kazimierza Łabińskiego OMI oraz twórczości filmowej Romana Polańskiego w odniesieniu do powstania w getcie warszawskim.

W dziale *Muzealnictwo. Materiały. Sprawozdania. Omówienia*, pracownicy Muzeum Niepodległości oraz jego oddziałów omawiają wydarzenia kulturalne: Noc Muzeum, grę miejską pt. „Gabriel Narutowicz i Warszawa jego czasów”, wystawę, na której zaprezentowano eksponaty związane z miastem Maków, oraz obrazy autorstwa Wojciecha Piechowskiego. Na dalszych stronach, przedstawiono przebieg sympozjum naukowego „Aleksander Sochaczewski i jego czasy” oraz wydarzeń edukacyjnych organizowanych przez Muzeum Niepodległości w gminie Radzymin.

Artykuły w sekcji *Źródła. Relacje. Wspomnienia*, poświęcone zostały m.in. 83. rocznicy egzekucji więźniów Pawiaka w Puszczy Kampinoskiej, Mauzoleum Martyrologii Wsi Polskich w Michniowie oraz odsłonięciu pomnika Mikołaja Kopernika, które zostało udokumentowane we wspomnieniach Juliana Ursyna Niemcewicza.

W 2023 roku Muzeum Niepodległości w Warszawie rozpoczęło realizowanie misji, która jest związana ściśle z propagowaniem wiedzy historycznej odnoszącej się do bitwy 1920 roku. Oprócz wydarzeń kulturalnych, organizowanych przez nowo powstały Oddział Muzeum Niepodległości – Muzeum Bitwy Warszawskiej 1920 w Radzyminie, w przyszłości na łamach czasopisma naukowego „Niepodległość i Pamięć” będą również publikowane teksty poświęcone losom obrońców Radzymina, a także artykuły naukowe przedstawiające nowe wyniki badań na temat Bitwy Warszawskiej.

Beata Michalec, Tadeusz Skoczek